

OBROŃCY I OBROŃCZYNIE ZIEM WET'SUWET'EN

MARATON
PISANIA
LISTÓW

AMNESTY
INTERNATIONAL

Wet'suwet'en
Nation Land
Defenders,
Canada

MARATON PISANIA LISTÓW

PONAD 20 LAT PISANIA LISTÓW,
KTÓRE ZMIENIAJĄ ŻYCIE

Efekty mogą być zdumiewające, gdy choćby garstka ludzi łączy się, aby komuś pomóc. Dwadzieścia lat temu w Polsce mała grupa aktywistów i aktywistek przeprowadziła 24-godzinny maraton pisania listów. W ciągu następnych lat inicjatywa zyskała popularność. Dziś Maraton Pisania Listów (znany też jako *Write for Rights*) jest największym na świecie wydarzeniem dotyczącym praw człowieka.

Ludzie na całym świecie wykorzystują potęgę swoich słów, by pokazać, że szerokość geograficzna nie jest żadną przeszkodą dla solidarności. W 1991 roku napisano 2326 listów, a w roku 2023 akcja przyniosła 6 milionów listów, tweetów, podpisów pod petycjami i innych działań. Tylko w 2023 roku ponad 1,4 miliona osób zaangażowało się w aktywności edukacyjne dotyczące praw człowieka. Na przestrzeni lat uczestnicy Maratonu wspólnie pomogli zmienić życie ponad 100 osób, przyczyniając się do uwolnienia aktywistów i aktywistek z aresztów, zapewnienia sprawiedliwości tym, których prawa zostały naruszone, i ochrony osób, które opowiadają się za zmianami. W ten sposób pokazujemy wspólnie, że gdy chodzi o solidarność, granice nie istnieją!

Cel tegorocznej kampanii to wsparcie dziewięciu osób z całego świata, których prawa człowieka zostały naruszone. W niektórych przypadkach odpowiedzialne za to są rządy, w innych policja lub wielkie korporacje. Osoby te są prześladowane za to, kim są, lub dlatego, że korzystały ze swoich praw. Razem możemy zaważyć o ich prawa. Za pośrednictwem Maratonu Pisania Listów otrzymają indywidualne wyrazy solidarności od tysięcy ludzi z całego świata. Zarówno adresaci tej korespondencji, jak i ich rodziny dowiedzą się w ten sposób, że informacje na ich temat są podawane do wiadomości publicznej i świat o nich nie zapomina. A pisząc bezpośrednio do władz i żądając podjęcia natychmiastowych działań w celu zaradzenia niesprawiedliwości, możemy stworzyć bardziej sprawiedliwy i równy świat, w którym prawa człowieka będą przestrzegane.

Osoby i grupy, które były bohaterami bohaterkami kampanii w poprzednich latach, zauważają znaczenie tych działań i często opisują się czerpaną ze świadomości, że tak wielu ludziom na nich zależy.

Pod wpływem akcji często następuje zauważalna zmiana w sposobie traktowania tych osób oraz innych ludzi lub grup postawionych w podobnej sytuacji przez władze ich krajów. Zarzuty bywają wycofane, a poszkodowani zwalniani z aresztów. Wprowadza się nowe prawa lub regulacje dotyczące niesprawiedliwości, a ludzie traktowani są bardziej humanitarnie.

„Głęboko wierzę, że kampania w mojej sprawie utrzymała mnie przy życiu. To właśnie wiedza o tym, że tam jesteście, powstrzymała ich przed zabiciem mnie”

Jani Silva, obrończyni środowiska naturalnego, 2021 r.

ZANIM ZACZNIESZ

Zawarte w scenariuszu propozycje aktywności w ramach edukacji praw człowieka można wykonać w różnych miejscach i okolicznościach: w sali lekcyjnej, podczas spotkania rodziny lub lokalnej społeczności, w grupie przyjaciół bądź na warsztatach aktywistycznych. Zaproponowane w materiale ćwiczenia można przeprowadzić zarówno na żywo, jak i online. Dostosuj je do potrzeb biorących w nich udział osób i okoliczności, w których działasz.

Weź pod uwagę poziom wiedzy uczestników i uczestniczek na temat poruszanych zagadnień oraz liczebność grupy. Zastanów się, jak zorganizować warsztaty, by umożliwić zaangażowanym w nie osobom w pełni aktywny udział; zadbaj o sprzyjającą temu przestrzeń, przeanalizuj wcześniej możliwe trudności i ograniczenia. Jeśli uczestnicy i uczestniczki zajęć zdecydują się na podjęcie akcji w obronie bohatera bądź bohaterki Maratonu Pisania Listów, przeprowadźcie analizę ryzyka takiego działania i zadbajcie o swoje bezpieczeństwo. Zaproponowane w materiale aktywności przygotowano na podstawie metodologii aktywnego uczestnictwa – osoby uczestniczące w zajęciach nie są jedynie biernymi odbiorcami i odbiorczyniami prezentowanych informacji, lecz samodzielnie badają, analizują i kwestionują zagadnienia dotyczące praw człowieka ilustrowane przez historie bohaterów i bohaterek tegorocznego Maratonu Pisania Listów oraz podejmują dyskusję na poruszane tematy. Takie podejście do edukacji praw człowieka na warsztatach sprawia, że uczestnicy i uczestniczki:

- rozwijają wiedzę o prawach człowieka, kluczowe umiejętności umożliwiające reagowanie na naruszenia tych praw, a także postawy i wartości wzmacniające ich poszanowanie;
- mogą zaprezentować swoje opinie i zadawać pytania, co prowadzi do głębszego zrozumienia omawianych zagadnień;
- kontrolują własny proces uczenia się, wykonują ćwiczenia i biorą udział w aktywnościach, uwzględniając swoje zainteresowania, możliwości, obawy;
- mają przestrzeń do wyrażania swoich emocji i refleksji na temat własnej postawy.

© Valerie Miric

Maraton Pisania Listów w Czechach w 2023 r.

Przeczytaj o osobach, w imieniu których walczymy:

<https://maraton.amnesty.org/pl/>.

Skontaktuj się z nami:

www.amnesty.org.pl.

Wyślij wyrazy poparcia na Twitterze do @AmnestyPL, używając hasztagu #W4R24.

Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej na temat metodologii aktywnego uczestnictwa, sięgnij do naszej publikacji *Poradnik facylitatorów i facylitatorek. Przewodnik aktywnego uczestnictwa w edukacji praw człowieka, którą znajdziesz tutaj*.

Amnesty International oferuje również bogaty wybór kursów edukacyjnych online na platformie Akademia Praw Człowieka Amnesty. Znajdziesz tam wysokiej jakości bezpłatne kursy e-learningowe, które umożliwiają samodzielną naukę za pomocą komputera bądź innego urządzenia mobilnego podłączonego do internetu. Zacznij swoją przygodę z Akademią Praw Człowieka Amnesty od kursu *Wprowadzenie do praw człowieka*: <https://academy.amnesty.org/learn/course/internal/view/elearning/206/wprowadzenie-do-praw-czlowieka>.

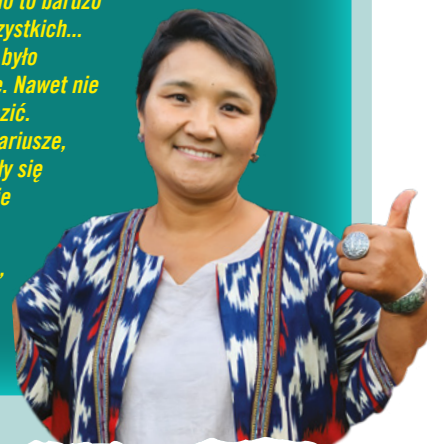
TWOJE SŁOWA MAJĄ MOC

OBROŃCZYNI PRAW CZŁOWIEKA UNIEWINNIONA

Rita Karasartova jest obrończynią praw człowieka i ekspertką w dziedzinie zarządzania obywatelskiego. Poświęciła ponad dekadę swojego życia na udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej niezależnych porad prawnych i pomaganie tym, których prawa zostały naruszone przez skorumpowany i niesprawiedliwy system prawny. Wraz z 26 innymi osobami Rita została aresztowana za wyrażenie sprzeciwu wobec nowej umowy granicznej, przekazującej Uzbekistanowi kontrolę nad kirgiskim zbiornikiem wody słodkiej. Czternastego czerwca 2024 roku Rita i co najmniej 21 innych oskarżonych zostali oczyszczeni z zarzutu próby „siłowego obalenia rządu”, za co groziła im kara do 15 lat pozbawienia wolności.

„Chciałabym wyrazić moją ogromną, ogromną wdzięczność... Wasze działania w odpowiednim czasie – podpisy pod petycjami i ogromna liczba listów, które trafiły do sądu, do prokuratury – to wszystko miało bardzo dużą moc. W rzeczywistości było to bardzo wzmacniające dla nas wszystkich... Oczywiście uniewinnienie było całkowicie nieoczekiwane. Nawet nie wiem, jak to sobie wyobrazić. Rozważaliśmy różne scenariusze, różne możliwości pojawiały się w naszych głowach, ale nie sądziliśmy, że wszyscy zostaniemy uniewinnieni! Dziękuję Wam wszystkim”

Rita Karasartova
z Kirgistanu.

© Zbiory prywatne

„Czuję ogromną ulgę i dziękuję za niesamowitą kampanię Maratonu Pisanie Listów. Jestem dozgonnie wdzięczna. To tak, jakby ogromny ciężar został zdjęty z moich barków. Czytając wszystkie listy i kartki, poczułam się kochana i doceniona”

Cecillia Chimbiri z Zimbabwe.

DZIAŁACZKI OPOZYCJI UWOLNIONE

Działaczki opozycji Cecillia Chimbiri, Joanah Mamombe i Netsai Marova zostały uprowadzone, były torturowane i uwięzione po udziale w proteście w Zimbabwe. Oskarżono je o „rozpowszechnianie fałszywych informacji” i „utrudnianie działania wymiaru sprawiedliwości”. Netsai uciekła wtedy z Zimbabwe. Po zakończeniu Maratonu Pisanie Listów w 2022 r. Cecillia i Joanah zostały uniewinnione przez Sąd Najwyższy.

© Amnesty International Togo

Osoby wspierające Amnesty w Holandii (dalej po lewej) i Togo (po lewej) podczas Maratonu Pisanie Listów w 2023 r.

O PRAWACH CZŁOWIEKA

Prawa człowieka są podstawowymi swobodami i gwarancjami przysługującymi każdemu z nas. Bazują na godności, równości oraz wzajemnym szacunku, niezależnie od wieku ludzi, ich narodowości, płci, pochodzenia, wyznawanej religii czy światopoglądu. Zgodnie z nimi masz prawo być traktowany... traktowana sprawiedliwie, tak samo jak wszyscy inni, oraz swobodnie decydować o własnym życiu. Prawa człowieka są uniwersalne (przysługują nam wszystkim, każdemu człowiekowi na świecie), niezbywalne (nie mogą zostać nam odebrane), a także niepodzielne i współzależne (wszystkie są ze sobą powiązane i każde ma równe znaczenie).

Od czasu dramatu II wojny światowej międzynarodowe instrumenty praw człowieka, począwszy od Powszechnej deklaracji praw człowieka, stanowią solidną podstawę dla krajowych, regionalnych i międzynarodowych regulacji prawnych, których celem jest poprawa jakości życia ludzi na całym świecie. Zobowiązują one poszczególne państwa i ich przedstawicieli do respektowania, ochrony i realizacji praw człowieka w ramach własnych granic oraz poza nimi. Prawa człowieka nie są luksusem, na który można sobie pozwolić tylko wtedy, gdy umożliwiają to okoliczności.

Maraton Pisania Listów w Beninie w 2023 r.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

Powszechna deklaracja praw człowieka została przyjęta przez nowo utworzoną Organizację Narodów Zjednoczonych tuż po II wojnie światowej w 1948 roku. Stała się podstawą, na której zbudowano międzynarodowy system ochrony praw człowieka. Państwa świata zgodziły się przestrzegać ogólnych zasad zapisanych w jej 30 artykułach.

Powszechna deklaracja praw człowieka jest, jak sama nazwa wskazuje, deklaracją – wyrazem intencji wszystkich rządów świata w kwestii przestrzegania pewnych standardów dotyczących traktowania ludzi. Prawa człowieka stały się częścią prawa międzynarodowego – od czasu przyjęcia Deklaracji powstało wiele bazujących na niej praw i umów międzynarodowych. To na ich podstawie Amnesty International wzywa rządy do zaprzestania naruszeń, których skutki odczuwają bohaterowie i bohaterki Maratonu Pisania Listów.

POWSZECHNA DEKLARACJA PRAW CZŁOWIEKA

PRAWA I SWOBODY OBYWATELSKIE

– prawo do życia, wolności od tortur i niewolnictwa, wolności od dyskryminacji

- Artykuł 1** Wolność i równość w godności i prawach
- Artykuł 2** Niedyskryminacja
- Artykuł 3** Prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa osobistego
- Artykuł 4** Zakaz niewolnictwa
- Artykuł 5** Zakaz tortur

PRAWA ZWIĄZANE Z WYMIAREM SPRAWIEDLIWOŚCI

– domniemanie niewinności, prawo do sprawiedliwego procesu, zakaz arbitralnego pozbawiania wolności

- Artykuł 6** Ochrona prawna
- Artykuł 7** Równość wobec prawa
- Artykuł 8** Prawo do odwołania się do sądu, gdy doszło do naruszenia naszych praw
- Artykuł 9** Zakaz arbitralnego pozbawiania wolności (zatrzymanie, aresztowanie, uwięzienie) i wygnania z kraju
- Artykuł 10** Prawo do sprawiedliwego procesu
- Artykuł 11** Domniemanie niewinności
- Artykuł 14** Prawo do azylu (udania się do innego kraju i ubiegania się tam o ochronę)

PRAWA SPOŁECZNE

– prawo do edukacji, do założenia i posiadania rodziny, do odpoczynku i opieki zdrowotnej

- Artykuł 12** Prawo do prywatności, prawo do życia domowego i rodzinnego
- Artykuł 13** Prawo do swobodnego wyboru miejsca zamieszkania i swobodnego przemieszczania się wewnątrz granic państwowych
- Artykuł 16** Prawo do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny
- Artykuł 24** Prawo do odpoczynku i czasu wolnego
- Artykuł 26** Prawo do edukacji, w tym do bezpłatnej nauki na poziomie podstawowym

PRAWA EKONOMICZNE

– prawo do posiadania własności, do pracy, emerytury i do standardu życia adekwatnego do zdrowia i samopoczucia

- Artykuł 15** Prawo do obywatelstwa
- Artykuł 17** Prawo do posiadania własności
- Artykuł 22** Prawo do opieki społecznej
- Artykuł 23** Prawo do pracy za uczciwe wynagrodzenie i zrzeszania się w związkach zawodowych
- Artykuł 25** Prawo do standardu życia adekwatnego do stanu zdrowia i samopoczucia

PRAWA POLITYCZNE

– prawo do udziału w zarządzaniu krajem, prawo do głosowania, wolność pokojowych zgromadzeń, wolność wypowiedzi, wolność przekonań oraz wolność sumienia i religii

- Artykuł 18** Wolność myśli, sumienia i wyznania
- Artykuł 19** Wolność wypowiedzi i prawo do rozpowszechniania informacji
- Artykuł 20** Prawo zrzeszania się w stowarzyszeniach i gromadzenia się w sposób pokojowy
- Artykuł 21** Prawo do udziału w zarządzaniu krajem

PRAWA KULTURALNE I SOLIDARNOŚCIOWE

– prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności

- Artykuł 27** Prawo do udziału w życiu kulturalnym społeczności
- Artykuł 28** Prawo do międzynarodowego ładu i porządku, w którym niniejsze prawa mogą być w pełni realizowane
- Artykuł 29** Odpowiedzialność za respektowanie praw innych osób
- Artykuł 30** Nieodbieranie żadnego z tych praw!

AKTYWNOŚĆ

PRAWA NARODÓW RDZENNYCH

KLUCZOWE POJĘCIA:

- narody rdzenne i ich prawa;
- wolność wypowiedzi i pokojowych zgromadzeń;
- dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda;
- obrońcy i obrończynie praw terytorialnych, gruntowych i środowiskowych.

INFORMACJE O WARSZTACIE:

Osoby uczestniczące w warsztacie dowiedzą się więcej o Wet'suwet'en, rdzennych mieszkańcach Kanady, oraz o tym, dlaczego chronią oni swoje ziemie i wody przed negatywnymi konsekwencjami rozwoju przemysłowego. Dzięki ich historii osoby uczestniczące dowiedzą się, w jaki sposób prawa do ziemi i inne prawa tego narodu zostały naruszone, a także podejmą działania, aby go wesprzeć.

POTRZEBNY CZAS:

60 minut. Możesz potrzebować dodatkowego czasu na sekcję Podejmij działanie.

WIEK: 13+

PLANOWANE REZULTATY:

Dzięki udziałowi w warsztacie osoby uczestniczące:

- **zrozumieją** znaczenie praw narodów rdzennych;
- **poznają** wpływ inwestycji przemysłowych na terytoria rdzennych narodów;
- **poczują** empatię wobec tych, których prawa są naruszane i których ziemie są zagrożone;
- **dowiedzą się** o Maratonie Pisania Listów;
- **napiszą** listy z wyrazami wsparcia oraz w obronie Wet'suwet'en.

MATERIAŁY:

- **Narody rdzenne w Kanadzie** (strona 9);
- **historia Wet'suwet'en** (strona 11);
- **informacje ogólne** (strona 10);
- **Powszechna deklaracja praw człowieka** w wersji uproszczonej (strona 5);
- papier, długopisy i koperty (jeśli wysyłacie listy);
- opcjonalnie: szablony listów ze strony <https://maraton.amnesty.org.pl/>
- opcjonalnie: materiał wideo o Maratonie Pisania Listów dostępny na stronie <https://www.youtube.com/watch?v=1ZVoU4fMxuw>.

PRZYGOTOWANIE:

- Wydrukuj materiały warsztatowe i kopie uproszczonej wersji Powszechnej deklaracji praw człowieka dla każdej osoby lub grupy uczestniczącej w warsztacie.
- Przeczytaj podstawowe informacje na stronie X i historię Wet'suwet'en na stronie 11.

WIĘCEJ INFORMACJI:

- Dowiedz się, dlaczego prawo do protestu jest chronione prawami człowieka, jakie zagrożenia dla wolności zgromadzeń występują na świecie i jak ty możesz bronić swojego prawa do protestu. Sprawdź nasz kurs online Prawo do protestu. Link - <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/226/Prawodoprotestu>
- Dowiedz się więcej o prawach człowieka, w tym o prawie do wolności wypowiedzi, przy pomocy kursu Porozmawiajmy o wolności słowa w Akademii Amnesty: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/253/porozmawiajmy-o-wolnosci-slowa>.
- 20-minutowy kurs na temat Maratonu Pisania Listów: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/330/maraton-pisania-listow-jak-zrobic-to-lepiej>.
- Kurs Climate change and human rights: <https://academy.amnesty.org/learn/course/external/view/elearning/252/climate-change-and-human-rights> (dostępny w języku angielskim).
- Przeczytaj o zagrożeniach dla praw człowieka związanych z wydobyciem paliw kopalnych w raporcie Amnesty Fatal fuels dostępny na stronie www.amnesty.org/en/documents/pol30/7382/2023/en/ (w języku angielskim).

1. NASZE LEKI, NASZE JAGODY (10 MINUT)

Napisz na dużym arkuszu papieru lub przeczytaj na głos:

„Nasze leki, nasze jagody, nasza żywność, nasze zwierzęta, nasza woda, nasza kultura są tutaj od niepamiętnych czasów. Jesteśmy zobowiązani do ochrony naszych sposobów życia dla naszych nienarodzonych dzieci”.

Poproś osoby uczestniczące w warsztacie, aby zastanowiły się nad znaczeniem tych słów. Poproś kilka osób o podzielenie się swoimi przemyśleniami. Możesz zadać dodatkowe pytania:

- **Jak myślisz, o czym jest ten cytat?**
- **Co ta osoba ma na myśli, mówiąc: „od niepamiętnych czasów” i „nienarodzone dzieci”?**
- **Jak myślisz, kto mógł to powiedzieć?**

Delikatnie nakieruj osoby uczestniczące na związek cytatu ze środowiskiem i dziedzictwem przodków, prowadząc do omówienia kwestii rdzennych narodów i ich relacji ze środowiskiem. Wyjaśnij, że ten cytat pochodzi od Sleydo', przedstawicielki rdzennego narodu Wet'suwet'en. Sleydo' mieszka na ziemi zamieszkiwanej przez jej przodków od tysięcy lat – w miejscu, które dziś znane jest jako Kolumbia Brytyjska w północno-zachodniej Kanadzie.

Wyjaśnij, że Wet'suwet'en są głęboko związani z ziemią i drogami wodnymi swoich przodków, ale ta więź jest zagrożona przez budowę rurociągu paliw kopalnych na ich terytorium. Aby wyżywić swoją społeczność, Wet'suwet'en polują i łowią ryby. Poza tym zbierają jagody i rośliny

lecnicze oraz organizują różnego rodzaju ceremonie. Poprzez te działania przekazują tradycyjną wiedzę, język i kulturę młodszemu pokoleniom.

Wodzowie Dziedziczeni działający w imieniu pięciu klanów nie wyrazili zgody na budowę rurociągu. Obrońcy i obrończynie ziem spotkali się z przemocą, zostali aresztowani i oskarżeni o blokowanie miejsc budowy rurociągu. Tymczasem miejsca te znajdują się na terenach ich przodków. Jeśli zostaną uznani za winnych, grozi im kara więzienia i wpis do rejestru karnego.

2. HISTORIA WET'SUWET'EN

Rozdaj kopie historii Wet'suwet'en (strona 11) i daj osobom uczestniczącym kilka minut na jej przeczytanie.

Poproś kilka osób o krótką wypowiedź na forum. Zadań poniższe pytania:

- Co was szokuje lub zaskakuje w historii Sleydo'?
- Jak myślicie, dlaczego policja aresztuje rdzennych mieszkańców?
- Jak myślicie, czyje interesy są chronione przez policję i rząd? Narodu Wet'suwet'en czy firmy budującej rurociąg?
- Jak waszym zdaniem budowa rurociągu wpływa na naród Wet'suwet'en?

3. WPŁYW NA PRAWA NARODÓW RDZENNYCH, W TYM PRAWO DO ŻYCIA W ZDROWYM ŚRODOWISKU

Podziel osoby uczestniczące na małe grupy i rozdaj im kopie uproszczonej wersji Powszechnej deklaracji praw człowieka ze strony 5. oraz materiały na temat narodów rdzennych ze strony 9.

Wyjaśnij, że inwestycje przemysłowe, w tym rozbudowa infrastruktury paliw kopalnych, do której należą rurociągi, mogą mieć znaczący negatywny wpływ na środowisko i ludzi. Poproś osoby uczestniczące w warsztacie, aby wyobraziły sobie, że wkrótce udadzą się na teren narodu Wet'suwet'en w celu przeprowadzenia oceny wpływu przemysłu na środowisko i prawa człowieka.

Które prawa, zarówno związane ze środowiskiem, jak i inne, mogą być w tej sytuacji zagrożone? Który temat wymaga głębszego zbadania? Odpowiedzi mogą dotyczyć wpływu przemysłu na jakość wody, dziką przyrodę, życie roślin, integralność gleby, zanieczyszczenie, niszczenie siedlisk zwierząt, zmiany w użytkowaniu gruntów oraz zmiany w sposobie życia i praktykach kulturowych narodów rdzennych. Co z jej prawem do decydowania o tym, co dzieje się na jej terytorium? Możesz przypomnieć osobom uczestniczącym, że paliwa kopalne są przyczyną kryzysu klimatycznego.

Poproś każdą grupę, aby określiła, jakie prawa człowieka ma naród Wet'suwet'en i które z tych praw mogą być zagrożone lub mogły zostać naruszone. Grupy mogą to zrobić, wykonując na przykład rysunek z sytuacją przed i po budowie rurociągu.

Odpowiedzi mogą dotyczyć prawa do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, prawa do wody, zdrowia, dziedzictwa kulturowego, prawa do wolności wypowiedzi i wolności zgromadzeń, prawa do konsultacji oraz praw narodów rdzennych, w tym do samostanowienia, a także prawa do wyrażania dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody.

Poproś grupy o krótkie sprawozdanie w czasie wspólnej rozmowy. Na zakończenie odnieś się do odpowiednich artykułów PDPC, podkreślając związek między prawem do samostanowienia narodów rdzennych, prawem do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, prawem do zdrowia a innymi prawami człowieka. Jeśli został wam czas, podsumuj ćwiczenie, zadając poniższe pytania:

- Dlaczego ważne jest, aby Wet'suwet'en mieli prawo decydować o tym, co dzieje się na terytorium ich przodków?
- W jaki sposób budowa rurociągu narusza prawa tego narodu?
- Co można zrobić, aby wesprzeć Sleydo' i naród Wet'suwet'en w ich walce?

Jeśli osoby uczestniczące w warsztacie zapoznają się z Powszechną deklaracją praw człowieka po raz pierwszy, najpierw należy skupić się na wspólnym zrozumieniu, czym jest Deklaracja, korzystając z informacji znajdujących się na stronie 4.

4. PODEJMIJ DZIAŁANIE

Opowiedz grupie o Maratonie Pisania Listów. Wyjaśnij, że Amnesty International zachęca osoby na całym świecie do domagania się sprawiedliwości dla Wet'suwet'en. Możesz podać przykłady z zeszłorocznej edycji Maratonu (strona 3), które pokazują, jak skuteczne może być pisanie listów i podejmowanie innych działań w celu obrony praw człowieka. Możecie również obejrzeć film o sile sprawczości Maratonu Pisania Listów ze strony <https://www.youtube.com/watch?v=1ZVoU4fMxuw>.

Jeśli uczestnicy/uczestniczki nie mają wystarczająco dużo czasu na podjęcie działania podczas warsztatu, zachęć ich do zrobienia tego później lub podziel ćwiczenia warsztatowe między grupy. Zachęć osoby uczestniczące w warsztacie do kreatywności. Mogą wykorzystać swoje prace z ćwiczenia trzeciego.

NAPISZ LIST

Zachęć osoby uczestniczące w warsztacie do napisania listów do premiera Kolumbii Brytyjskiej (skorzystajcie informacji kontaktowych po prawej stronie).

- Napisz premierowi coś o sobie, aby nadać listowi osobisty charakter.
- Napisz mu, co cię szokuje w historii Wet'suwet'en.
- Napisz mu, dlaczego uważasz, że ważne jest, aby rządy szanowały prawa rdzennych narodów i ich przestrzegały.
- **Zażądaj od premiera, by zaprzestał prawnego ścigania Wet'suwet'en oraz innych obrońców i obrończyni ziemi należącej do tego narodu.**

Premier of British Columbia

PO box 9041
STN Prov. Govt
Victoria BC V8W 9E1 Canada

Zwrot grzecznościowy: Szanowny Panie Premierze
(jeśli piszesz list po angielsku: Dear Prime Minister).

E-mail: premier@gov.bc.ca
Facebook: www.facebook.com/bcndp/
X: @bcndp
Instagram: @bcndp
Hasztagi: #WetsuwetenStrong,
#AllOutforWedzinkwa, #W4R24

Za pośrednictwem:
J.E. Ambasadorka Catherine Godin
Ambasada Kanady, I. Jana Matejki 1/5
00-481 Warszawa

OKAŻ SOLIDARNOŚĆ

Wyślij przedstawicielom narodu Wet'suwet'en wiadomość z wyrazami wsparcia, aby pokazać im, że wspierasz ich w walce o ochronę ziem i dróg wodnych ich przodków. Możesz dołączyć rysunki lub pocztówki ze swoimi ulubionymi krajobrazami lub z miejscem, w którym mieszkasz.

Oto kilka przykładowych wiadomości w języku angielskim:

Thank you for protecting our Earth!

Indigenous rights are human rights. We are with you!

I stand in solidarity with Wet'suwet'en land defenders!

Wet'suwet'en Nation

c/o Amnesty International Canada
312 Laurier Avenue East
Ottawa ON K1N 1H9
Canada

X: @Gidimten
Instagram: @yintah_access
Hasztagi: #WetsuwetenStrong,
#AllOutforWedzinkwa, #W4R24
Strona internetowa: yintahaccess.com

MATERIAŁY DODATKOWE

RDZENNE NARODY W KANADZIE

Rdzenne narody Kanady, w tym Pierwsze Narody, Inuici i Metysi, to pierwotni mieszkańcy tych terenów. Te różnorodne narody żyją w tym samym miejscu od tysięcy lat, utrzymując głęboki związek z ziemią, wodą i zasobami naturalnymi. Naród Wet'suwet'en jest jednym z takich rdzennych narodów, z bogatym dziedzictwem kulturowym, które jest ściśle związane z terytoriami ich przodków i drogami wodnymi na terenie dzisiejszej Kolumbii Brytyjskiej. Tamtejsza ziemia i wody są integralną częścią ich tożsamości, kultury i sposobu życia.

Ziemia Wet'suwet'en mają status terytorium „niepodlegającego cesji”. W prawie kanadyjskim oznacza to, że rdzenni mieszkańcy nigdy nie oddali tych terenów ani nie zrzekli się ich w drodze jakiegokolwiek umowy prawnej na rzecz Kanady, będącej kolonią Wielkiej Brytanii. Wet'suwet'en nigdy nie podpisali umowy z rządem Kanady. Dodatkowo rząd Kolumbii Brytyjskiej uznał naród Wet'suwet'en za sprawujący dziedziczną władzę na jego tradycyjnym terytorium.

KLUCZOWE KONCEPCJE

Prawa narodów rdzennych: Odnoszą się do zbiorowych i indywidualnych praw narodów rdzennych. Prawa te są zapisane w międzynarodowych dokumentach, takich jak Deklaracja ONZ o prawach narodów rdzennych. Ich kluczowe aspekty to: prawo do samostanowienia, prawo do utrzymania i umacniania odrębnych instytucji politycznych, prawnych, gospodarczych, społecznych i kulturalnych oraz prawo do ziem, terytoriów i zasobów, które dany naród tradycyjnie posiada, zajmuje lub w inny sposób wykorzystuje.

Dobrowolna, uprzednia i świadoma zgoda: Bazuje na prawie do samostanowienia, samorządności i wolności od dyskryminacji rasowej. Oznacza to, że narody rdzenne mają prawo do konsultacji i udzielenia bądź odmowy udzielenia zgody we wszystkich przypadkach, w których ich prawa mogą zostać znacząco naruszone, na przykład w przypadku inwestycji, która może mieć wpływ na ich ziemię i zasoby naturalne. Zgoda ta ma być udzielona dobrowolnie, bez przymusu, przed rozpoczęciem jakichkolwiek działań bądź w trakcie trwania inwestycji, jeśli w planie zaszyły znaczące zmiany, i musi wynikać z pełnej wiedzy o inwestycji i jej potencjalnym wpływie na środowisko.

Prawo do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska: W 2022 roku, po latach kampanii prowadzonych przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego, narody rdzenne i społeczności w różnych miejscach na świecie, Zgromadzenie Ogólne ONZ uznało prawo człowieka do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska. Jest ono niezbędne do korzystania z szeregu innych praw człowieka, w tym prawa do życia, zdrowia, żywności i wody.

Molly Wickham, znana również jako Sleydo', z narodu Wet'suwet'en.

INFORMACJE OGÓLNE

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KORPORACYJNA I OBOWIĄZKI RZĄDOWE W KONTEKŚCIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Wszystkie firmy mają obowiązek **respektować** prawa człowieka i ochronę środowiska. Obejmuje to:

- stałe i dokładne kontrolowanie własnych starań w zakresie ochrony środowiska i praw człowieka;
- umożliwienie społeczności dotkniętej skutkami działań firmy, w szczególności narodów rdzennych, uzyskania wszelkich potrzebnych informacji w drodze konsultacji;
- uzyskanie dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody narodów rdzennych na realizację projektu przed jego rozpoczęciem;
- łagodzenie własnego negatywnego wpływu na środowisko i prawa człowieka;
- przejrzystą komunikację na temat inwestycji i jej potencjalnego wpływu na otoczenie;
- zapewnienie skutecznego zadośćuczynienia osobom, których prawa zostały naruszone w wyniku działań formy. Obejmuje to gwarancję niepowtórzenia się naruszenia.

Rządy mają obowiązek **chronić** prawa narodów rdzennych i **zapewnić**, że działalność przedsiębiorstw nie zaszkodzi środowisku ani nie naruszy praw człowieka. Obejmuje to:

- uzyskiwanie dobrowolnej, uprzedniej i świadomej zgody narodów rdzennych na planowane inwestycje oraz zapewnienie, że działania przedsiębiorstw będą faktycznie konsultowane z narodami rdzennymi, a decyzje tej ostatniej będą szanowane i respektowane przez państwo i korporacje;
- egzekwowanie przepisów i regulacji dotyczących ochrony środowiska;
- monitorowanie i regulowanie działalności firm w celu zapobiegania degradacji środowiska i łamaniu praw człowieka;
- zapewnienie wsparcia prawnego i instytucjonalnego narodom rdzennym w obronie ich praw i terytoriów.

HISTORIA NARODU WET'SUWET'EN

„Nasze leki, nasze jagody, nasza żywność, zwierzęta, nasza woda, nasza kultura są tutaj od niepamiętnych czasów. Naszym obowiązkiem jest ochrona naszego stylu życia dla przyszłych pokoleń”. To słowa Sleydo', przedstawicielki rdzennego narodu Wet'suwet'en, która mieszka na ziemi należącej do jej przodków od tysięcy lat.

W 2019 roku firma Coastal GasLink (CGL), bez pozwolenia Dziedzicznych Wodków i ich klanów, rozpoczęła budowę rurociągu paliw kopalnych na terytorium Wet'suwet'en. Rdzenni mieszkańcy nigdy nie wyrazili zgody na to działanie, a to oni mają prawo decydować o tym, jakie inwestycje powstają na ich terytorium.

Sleydo', zaangażowana w ochronę ziem swoich przodków i prawa każdego człowieka do czystego, zdrowego i zrównoważonego środowiska, wraz z innymi obrońcami i obrończyniami swoich ziem interweniowała, aby powstrzymać budowę rurociągu. Działali pokojowo, a mimo to spotkało ich zastraszanie, nękanie, a nawet pociągnięcie do odpowiedzialności karnej.

W 2018 roku Sąd Najwyższy Kolumbii Brytyjskiej na wniosek firmy CGL zakazał aktywistom i aktywistkom dalszych prób blokowania budowy rurociągu. Po wprowadzeniu tego zakazu w życie policja dokonała czterech brutalnych nalotów na terytorium narodu Wet'suwet'en z użyciem broni, helikopterów i psów. Zatrzymano ponad 75 obrońców i obrończyni tych ziem.

W listopadzie 2021 roku podczas jednego z tych nalotów Sleydo' została zatrzymana wraz z prawie 30 innymi obrońcami i obrończyniami praw człowieka. Sleydo' i dwie inne osoby zostały uznane winnymi przestępstwa „pogardy dla sądu” w związku z rzekomym niezastosowaniem się do nakazu trzymania się z dala od miejsc budowy rurociągu, mimo że miejsca te znajdowały się na terytorium jej przodków. Obrońcy i obrończynie ziem złożyli do Sądu Najwyższego wniosek, w którym zgłosili, że ich prawa człowieka zostały naruszone przez policję podczas nalotów. Ich przyszłość zależy od decyzji sądu. W przypadku niekorzystnego orzeczenia grozi im wyrok więzienia.

© Amnesty International (Photo: Alli McCracken)

© Amnesty International (Photo: Alli McCracken)

© Gidimt'en Access Point YouTube Channel

U góry: Molly Wickham, znana również jako Sleydo'.

Środek: Terytorium Wet'suwet'en.

U dołu: Policja atakująca osoby broniące ziemi Wet'suwet'en.

O AMNESTY INTERNATIONAL

Amnesty International jest globalnym ruchem zrzeszającym ponad 10 milionów ludzi, którzy niesprawiedliwość na świecie traktują osobiście. Działamy na rzecz świata, w którym wszyscy mogliby swobodnie korzystać ze swoich przyrodzonych praw. Prowadzimy niezależne śledztwa i ujawniamy przypadki nadużyć, niezależnie od tego, gdzie i kiedy do nich dochodzi. Wywieramy nacisk na władze oraz na inne grupy mające wpływ (na przykład korporacje), pilnując dotrzymywania składanych przez nie obietnic oraz respektowania prawa międzynarodowego.

Poprzez ukazywanie poruszających historii ludzi, w imieniu których działamy, inspirujemy miliony osób na całym świecie do pracy na rzecz zmiany, a także do obrony narażających się aktywistów i aktywistek. Zachęcamy ludzi, by domagali się swoich praw, edukując w zakresie praw człowieka i prowadząc szkolenia na ich temat. Chronimy ludzi i wspieramy ich – walczymy o zniesienie kary śmierci, propagujemy prawa reprodukcyjne i seksualne, przeciwdziałamy dyskryminacji, bronimy praw uchodźców i uchodźczyń oraz migrantów i migrantek. Pomagamy doprowadzać sprawców tortur przed oblicze sprawiedliwości i zmieniać opresyjne prawa, a przede wszystkim uwalniać ludzi więzionych za wygłaszanie własnych opinii. Jesteśmy głosem osób uciskanych i pozbawianych swobód oraz godności. Dajemy głos tym, których nie słychać.

© Amnesty International 2024

O ile nie zaznaczono inaczej, treść niniejszego dokumentu jest udostępniana na licencji Creative Commons (Uznanie autorstwa, Użycie niekomercyjne, Bez utworów zależnych, Międzynarodowe 4.0), <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>. Więcej informacji dotyczących zezwoleń można znaleźć na naszej stronie internetowej: www.amnesty.org.

Tam, gdzie materiał jest przypisany do właściciela praw autorskich innego niż Amnesty International, materiał ten nie podlega licencji Creative Commons.

Po raz pierwszy opublikowany w 2024 r. przez Amnesty International Ltd. Peter Benenson House, 1 Easton Street, Londyn WC1X 0DW, Wielka Brytania

Stowarzyszenie
AMNESTY INTERNATIONAL

www.amnesty.org.pl
Sapieżyńska 10a, 00-215 Warszawa
e: amnesty@amnesty.org.pl
t: 22 827 60 00

Wrzesień 2024 r.

Indeks: POL 32/8285/2024

Zdjęcie na okładce:

© Ali McCracken, Amnesty International

**MARATON
PISANIA
LISTÓW**

AMNESTY
INTERNATIONAL

